

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ**

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ PLĖTROS
ĮSTATYMO NR. XII-717 2, 5, 6, 7, 8 IR 9 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO (toliau – Projektas)
(TAP-21-1727) (TAIS Nr. 21-31826(2))**

2021-12-06 Nr. NV-3141

Vilnius

Įvertinę Projekto atitiktį įstatymams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Projekto, kuriuo teikiami Lietuvos Respublikos nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymo (toliau – Įstatymas) pakeitimai, aiškinamajame rašte nurodoma būtinybė tikslinti teisinį reguliavimą ir Įstatyme nustatyti aiškius viešosios naudos nevyriausybinės organizacijos kriterijus, kuriais vadovaujantis nevyriausybine organizacija (toliau – NVO) būtų pripažinta viešosios naudos nevyriausybine organizacija. Pastebime, kad Projekto 1 straipsnyje teikiamas viešosios naudos nevyriausybinės organizacijos sąvokos patikslinimas teikiant nuorodą į Įstatymo 8 straipsnio 2 dalį, o taip pat ir Įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje suformuluoti reikalavimai, nesudaro galimybės aiškiai identifikuoti NVO kaip viešosios naudos NVO. Pirma, vertinant Įstatyme nustatytas grupinės naudos ir viešosios naudos NVO sąvokas, skirtumas tarp jų – naudos skirtingiems subjektams teikimas. Neapibrėžus naudos visuomenei teikimo sampratos, lieka neaiškus ir vykdomų veiklų skaičiavimo ir skirstymo (susijusios su naudos visuomenei teikimu ar ne) tikslingumas (8 straipsnio 2 dalies 1 punkto nuostata) sudaroma galimybė skirtingai aiškinti naudos teikimą, interpretuoti. Antra, lieka neišspręstas klausimas ir dėl priskyrimo vienai ar kitai NVO grupei subjektų, kurie vykdytų tik dvi veiklas, arba tų NVO, kurių veiklos neatitiktų pirmojo reikalavimo („daugiau kaip pusė“ veiklų), nors dalimi veiklų visgi būtų teikiama nauda ne tik NVO dalyviams, bet ir visuomenei. Pagal siūlomą reguliavimą tokios NVO negalėtų būti pripažintos viešosios naudos NVO, tačiau jos negalėtų būti laikomos ir grupinės naudos NVO. Trečia, dėl Projekto teikiamų Įstatymo 8 straipsnio 2 dalies 2 ir 3 punktuose nustatomų reikalavimų, siūlome papildomai įvertinti, ar siūlomi reikalavimai neturėtų būti visų NVO veiklos vykdymo pagrindu, standartas visoms NVO, o ne tik viešosios naudos NVO. Siūlomų nuostatų taikymas tik viešosios naudos NVO suponuoja veiklos vykdymo skaidrumo neužtikrinimą kitų NVO atžvilgiu, tam tikrą toleravimą jų veiklos ataskaitų nepateikimui, mokestiniams nusižengimams ar kitoms veikoms, sąlygojančioms neatitikimą patikimo mokesčių mokėtojo kriterijams.

Atsižvelgiant į tai, kad vadovaujantis Įstatymo 8 straipsnio 1 dalimi, asignavimo valdytojams suteikiama teisė viešosios naudos NVO teikti prioritetą skirstant finansavimą, manome, kad Įstatyme nustatyti reikalavimai taikytini viešosios naudos NVO turi būti aiškūs, nepaliekantys galimybės neapibrėžtumui ar nuostatų interpretavimui. Esminės NVO priskyrimo viešosios naudos NVO sąlygos turi būti reguliuojamos įstatymu, o Vyriausybės įgaliotai institucijai (atsižvelgiant į vartojamą formuluotę „nustatyta tvarka“) suteikiama teisė nustatyti NVO pripažinimo viešosios naudos NVO tvarką, t. y., nustatyti tik procedūrines normas, detalizuojančias

įstatymo nuostatų įgyvendinimą. Jeigu esminis priskyrimo kriterijus yra veiklos, susijusios su naudos visuomenei teikimu, vykdymas, tai šis kriterijus ir turėtų būti aiškiai apibrėžtas Įstatyme, atskleistas jo turinys, aptartos taikymo aplinkybės. Pastebime, kad šiuo aspektu pastabą buvo pateikusi ir Vidaus reikalų ministerija, tačiau derinimo pažymoje Projekto rengėjų nurodyti nepritarimo motyvai pateikiami *idem per idem*, todėl poreikis peržiūrėti ir tikslinti siūlomą reguliavimą išlieka aktualus.

2. Vertinant Projekto 4 straipsnyje teikiamą Įstatymo 7 straipsnio pakeitimą, pastebime, kad trūksta apibrėžtumo dėl šio straipsnio 2 dalyje nurodytų sąvokų „programos“ ir „priemonės“ vartojimo, jų santykio su Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatyme pateikta „programos“ sąvoka bei asignavimų valdytojų pareigomis ir teisėmis, Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatyme apibrėžtomis sąvokomis, planavimo dokumentais ir juose numatomų priemonių įgyvendinimu. Pastebime, kad šiuo aspektu formuluotė turi būti patikslinta, įvertinant poreikį pildyti ir Įstatymo 2 straipsnio 7 dalies nuostatą dėl sąvokų vartojimo.

3. Dėl galimybės viešajai įstaigai Europos socialinio fondo agentūra (toliau – Agentūra) administruoti Įstatymo 7 straipsnyje nurodytas programas ir priemones, pagal kurias skiriamos finansavimas NVO, turėtų būti gauta Finansų ministerijos, kaip Nacionalinių plėtros programų portfelio valdytojo, išvada.

4. Projekto 5 straipsnyje teikiamą 8 straipsnio 2 dalies reguliavimą reikia tikslinti įvertinant ir šiuos aspektus:

4.1. Pastebime, kad vertinamoje dalyje siūloma nustatyti reikalavimus, nors aiškinamajame rašte bei derinimo pažymoje minimi kriterijai, kuriuos atitinkanti NVO būtų pripažinta viešosios naudos. Siekiant aiškumo, siūlytina suvienodinti nuostatų vartojimą;

4.2. 8 straipsnio 2 dalies 1 punkto formuluotėje vartojama nuostata, nurodanti *veiklas, susijusias su naudos visuomenei teikimu*, tačiau Įstatyme pateiktoje viešosios naudos NVO sąvokos apibrėžtyje vartojama nuostata „*veikla teikia naudą ne tik jos dalyviams, bet ir visuomenei*“. Pastebime, kad šios nuostatos (*veikla, susijusi su naudos teikimu*, ir *veikla, teikianti naudą*) nėra tapačios, jos skiriasi savo taikymo apimtimi, todėl turėtų būti peržiūrėtos ir suderintos tarpusavyje.

4.3. 8 straipsnio 2 dalies 3 punkto nuostatoje, atsižvelgiant į turinį, vietoj nuostatos „kurių teikimo terminas jau pasibaigęs“ būtų tikslingiau nurodyti ataskaitinį laikotarpį.

5. Siūlome papildomai įvertinti Finansų ministerijos pateiktą pasiūlymą dėl Įstatymo 9 straipsnio 2 dalies tikslinimo. Manome, kad tuo atveju, kai Vyriausybės diskrecijoje yra nustatyti numatoma skirti Nevyriausybiinių organizacijų fondui (toliau – Fondas) valstybės biudžeto asignavimų dydį, konkretaus šaltinio nurodymas Įstatyme gali riboti Vyriausybės teisę spręsti dėl skiriamų lėšų dydžio, sudarant valstybės biudžeto projektą.

6. Įvertinus tai, kad Fondo lėšos sudaromos iš Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai skiriamų asignavimų, nėra aišku, kuo vadovaujantis ir kokia apimtimi norima nustatyti, kad Fondą administruos ne tik ministerija, bet ir Agentūra, ar tokiu būdu nesudaromas prieštaravimas Viešojo administravimo įstatymo nuostatoms (5 straipsnio 2 dalies 2 punktui). Pastebime, kad vadovaujantis Agentūros įstatais, Agentūra yra viešasis juridinis asmuo, kurio steigėjas yra valstybė. Steigėjui atstovauja bei Agentūros dalininkų funkcijas įgyvendina Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir Švietimo, mokslo ir sporto ministerija. Siūlome svarstyti, ar Projekto 4 straipsnyje teikiamas reguliavimas nėra pakankamas, kai Agentūrai pavedama administruoti tam tikras programas ar

priemonės, tačiau ne patį Fondą, kurio administravimą vykdytų ministerija. Pastebime, kad šiuo aspektu turėtų būti gauta Finansų ministerijos pozicija.

7. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2020 m. lapkričio 3 d. nutarimą Nr. KT187-N15/2020, kurio nuostatas siekiama įgyvendinti ir Projektu, derėtų įvertinti Projekto 7 straipsnio 1 dalyje siūlomą įsigaliojimo datą. Manome, kad Konstitucinio Teismo nutarimą įgyvendinančios nuostatos turėtų įsigalioti kuo skubiau, nenukeliant jų įsigaliojimo iki gegužės mėnesio.

8. Siūlome tikslinti Projekto 7 straipsnio 3 dalies formuluotę, pašalinant joje netikslumą dėl NVO tarybos pirmininko ir pirmininko pavaduotojo paskyrimo, nes jie neskiriami, o renkami. Be to, atsižvelgiant į tai, kad pagal NVO tarybos nuostatus, Fondo tarybos narys gali atsistatydinti, būti atšaukiamas ar dėl kitų priežasčių nebegali eiti nario pareigų anksčiau, nei baigiasi Fondo tarybos kadencija, siūlymas, kad nuostatos taikomos tik pasibaigus pirmininko ar pavaduotojo kadencijai, nebūtų tikslus, todėl teikiama formuluotė turi būti patikslinta nurodytais aspektais.

9. Atkreipiame dėmesį, kad Projekto aiškinamojo rašto 12 punkte nėra nurodoma institucijų, kurioms Vyriausybė turi suteikti įgaliojimus priimti įgyvendinamuosius teisės aktus. Siūlome šiuo aspektu įvertinti Projekto 7 straipsnio 2 dalies nuostatą ir, esant poreikiui, pildyti aiškinamąjį raštą.

Teisės grupės patarėja

Tatjana Knyzienė